

Atât Giunta Pisano cât și ucenicii săi, dimpreună cu toți acei al căror nume a rămas necunoscut pentru totdeauna, mărturisesc, prin lucrarea vieții lor, despre o tainică frumusețe a virtuților, despre puterea transfiguratoare a acestora, arătându-ni-se, totodată, că între ardoare și înțelegerere stă buna-cuviință (calea înțelepciunii).

Una este ca plăsmuirile minții să ia chipul eului și alta-i topirea acestuia în lucrare.

Cum-ul primirii vine din câtul dăruirii sinelui. Nici Fra Beato Angelico, nici frații Van Eyck nu au dorit, prin însușirile și darurile ce le aveau - care erau mari dobândirea unor rezultate ușoare, ci năzuință le-a fost munca însoțită de tăcere, sinceritate, bucurie, răbdare și dragoste. Urmașii lor, minți cutezătoare, cărora, după dorință însoțită de ardoare, cetatea „artelor liberale” le-a deschis, în cele din urmă, porțile, primindu-i, își identificau titlul nou-dobândit, de artist, cu acela de savant, de om al științei. Pictura ajunge a fi definită „una cosa mentale”, ori știința științelor”, cum o numiseră doi dintre cei mai de seamă reprezentanți ai unui timp atât de glorificat - Leonardo da Vinci și Michelangelo.

„Cinstita îndeletnicire” cerea, de aici înainte, multă învățătură, erudiție chiar, întrucât orizonturile ce se deschideau neconținut faceau dintr-un domeniu al poeziei deopotrivă un obiect al științei autonome, o cale a cercetării.

A studia (spoude, gr.) ajunge pasiune aproape în sine, a cerceta însemnând a avea gust pentru aceasta. Drept urmare, sub povara unei libertăți nespuse de dorite, drumurile artei au fost prelungite fără încetare, prin proiecte ale inteligenței și imaginației, spre zone abisale, labirintice, conștiința artistului trebuind să-și formuleze în așa fel opiniile, încât acestea să se dovedească a fi cât mai personale, obsesivă cerință de aici încolo.

Iscondind cu imaginația cele nesupuse încă vederii, mintea încearcă neconținut ca, prin proiectele sale, să se vadă, de fapt, pe sine, ca autoare a unor plăsmuiri îndrăznețe, a unei imagini asupra lumii în continuă schimbare.

De la a ști (pornire ambițioasă) și până la a avea o opinie (acordul minții cu ea însăși), **totul stă sub semnul poeziei**, întrucât, urmând a da chip unor proiecte niciodată atinse ale minții, conștiința are în față ceva de neatins, virtual și care, la ușoara întrezărire, se preschimbă într-o înfățișare încă și mai dorită, și mai tainică. De

1978 | PAUL GHERASIM | Despre studiuRevista ARTA, anul XXV, nr.7, 1978

aici, toate sunt descoperite ca în oglinzi paralele ale conștiinței; voința liberă prin dorință are în față, drept antiteză, oglindirea libertății morale.

A fi mereu la marginile și totodată în centrul universului, iată condiția „trestiei gânditoare”, pecetea acesteia în lucruri.

Simbolic, se caută centrul - neconținută înaintare prin întoarcere.

Ceea ce se cere pentru minte este de a pune început lucrului.
